

doc. dr Halyna Shcherba

Katedra Ekonomii Analitycznej i Gospodarki Międzynarodowej
Lwowski Uniwersytet Narodowy imienia I. Franki

Współpraca transgraniczna Ukrainy i Polski w warunkach eurointegracji

W warunkach stopniowej integracji Ukrainy z systemem europejskim, w którym rozwój współpracy transgranicznej jest jednym z priorytetów polityki państwa, obserwowany jest nowy kierunek rozwoju stosunków społeczno-ekonomicznych i organizacyjno-prawnych, w szczególności na obszarach przygranicznych.

Rozszerzenie Unii Europejskiej, wstąpienie Ukrainy do Światowej Organizacji Handlu, światowy kryzys ekonomiczny oraz procesy globalizacji mają znaczący wpływ na rozwój społeczno-ekonomiczny państwa ukraińskiego. Ważnym krokiem dla Ukrainy jest wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej jako innowacyjnego instrumentu państwowej polityki regionalnej.

Unia Europejska i Rada Europy realizują planowe działania na rzecz stworzenia „Europy bez granic”, zabezpieczenia „spójności terytorialnej” między regionami w celu zmniejszenia dysproporcji w ich rozwoju. Dla potwierdzenia szczególnego znaczenia takiej polityki i włączenia powiązanych z jej realizacją zadań do grupy priorytetowych został opracowany szereg ważnych instrumentów prawnych, które mają zastosowanie do wsparcia współpracy transgranicznej, a mianowicie: Europejska ramowa konwencja o współpracy transgranicznej między samorządami i władzami terytorialnymi i dwa dodatkowe Protokoły do niej, Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 1082/2006 w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EGTC) od 5 lipca 2006 r. i tym podobne. Ze względu na wspomniane rozwiązania prawne, a także aktywne mechanizmy finansowania polityki regionalnej UE (TACIS 1991–2006 UE – 2,4 mld euro, CBC – 90 mln euro; ENPI 2007–2010 – 295 mln euro; 2010–2013 Partnerstwo Wschodnie – 600 mln euro), nowa państwowa polityka regionalna musi uwzględniać możliwości związane z perspektywnym uczestnictwem regionów Ukrainy w Europejskim obszarze społecznym, ekonomicznym i politycznym. Duże znaczenie ma również rozwój współpracy z krajami – członkami CIS i innymi państwami sąsiedzkimi [Mikula, Tolkovanov, 2010, s. 8].

PRZEGLĄD LITERATURY PRZEDMIOTU I ZAKRESU PROWADZONYCH BADAŃ

Badania dotyczące tendencji zmian społecznych na Ukrainie i w Europie, stanu gospodarki i poziomu życia ludności prowadzą J. Gołowacha i A. Gorbachyk [2010, s. 33]. Znaczny dorobek naukowy w zakresie struktury etnicznej i narodowej terenów przygranicznych i grup etnicznych w ogóle wypracował W. Jewtuch [2010, s. 3]. Badaniem granicy kultur zajmowali się tacy polscy naukowcy, jak K. Czyżewski, G. Krasowska, Z. Kurcz [1999, s. 15], W. Kawalko [2003, s. 45], M. Malikowski [2005, s. 12] i inni. Badania terenów przygranicznych i współpracy transgranicznej realizowali P. Bieliński, I. Mychasiuk [Mychasiuk, Fedyszyn, 2011, s. 46], M. Malski, N. Mikula [Mikula, Tolkovanov, 2010, s. 7], I. Studennikow, R. Fedan. Aspekty związane z funkcjonowaniem regionu Karpackiego i euroregionu Karpackiego są przedmiotem analiz w pracach takich autorów, jak S. Mitrzajewa, W. Piła, W. Krawciw, I. Szkoła oraz inni.

Jednak wiele problemów, które dotyczą funkcjonowania regionów przygranicznych Ukrainy w ramach nowych warunków geopolitycznych w kontekście rozszerzenia UE i zmiany statusu współpracy transgranicznej regionów w odnowionej Unii Europejskiej, pozostało niezbadanych. Fragmentaryczność opracowań warunkuje konieczność badania systemowego zasad teoretycznych i realizacji procesów integracji makro- i mezoregionalnej. Istnieje także zapotrzebowanie na dyskusje wokół ogólnego modelu współpracy międzyregionalnej oraz transgranicznej Ukrainy w ramach nowych warunków eurointegracji. Na szczególną uwagę zasługuje aktywizacja współpracy transgranicznej zachodnich regionów przygranicznych Ukrainy ze wschodnimi regionami przygranicznymi UE – państw Europy Centralnej i Wschodniej.

Celem artykułu jest analiza współpracy transgranicznej Ukrainy w ramach nowych warunków eurointegracyjnych i wypracowanie rekomendacji dotyczących aktywizacji współpracy transgranicznej na Ukrainie na podstawie wyników badania ekspertów.

DYSKUSJA NT. PROBLEMU GŁÓWNEGO

Współpraca transgraniczna oznacza jakiegokolwiek działania wspólne, skierowane na wzmacnianie i pogłębianie stosunków dobrosąsiedzkich między społecznościami albo władzami terytorialnymi, które znajdują się pod jurysdykcją dwóch lub więcej stron konwencji. Działanie to ma miejsce na poziomie społeczności lub władz terytorialnych i poddane jest prawu krajowemu, przez ustanowienie odpowiednich umów albo porozumień. Regiony transgraniczne to terytoria, na których mieszkają wspólnoty ludzi, ściśle powiązane stosunkami wielostronnymi, lecz

rozdzielone granicami. Bez względu na polityczne systemy krajów, do których należą te wspólnoty, zderzają się oni z identycznymi problemami społeczno-ekonomicznymi, społeczno-kulturowymi, politycznymi i prawnymi. Główna zasada międzynarodowej współpracy transgranicznej polega więc na tym, żeby stwarzać w pograniczach takie łączniki i takie konwencjonalne stosunki, które by sprzyjały rozwiązywaniu problemów wspólnych i identycznych [Mikula, Tolokovanov, 2010, s. 9].

Specyficzny charakter związków wspólnot przygranicznych, ich indywidualność regionalna wymagają szczególnego zrozumienia i uwagi ze strony rządów narodowych i struktur europejskich. W związku z tym władze Unii Europejskiej uważają, że wsparcie działalności zjednoczeń międzyregionalnych demonstruje przykłady porozumienia i solidarności w realizacji polityki integracji europejskiej.

Głównym zadaniem polityki współpracy transgranicznej jest niwelowanie negatywnego wpływu granic na życie obywateli. Rozwiązaniem tych problemów na europejskim poziomie zajmują się takie organizacje, jak Rada Europy, Unia Europejska, Europejskie Stowarzyszenie regionów przygranicznych i tym podobne. Głównym celem ich działalności jest dążenie do prowadzenia wspólnej polityki we współpracy transgranicznej, będącej polityką zaspokajania interesów ogólnoeuropejskich za pomocą ustalenia reguł wspólnych, odzwierciedlonych w międzynarodowych konwencjach i porozumieniach, do których dołączają się państwa zewnętrzne.

W nowej koncepcji państwowej polityki regionalnej, przygotowanej przez Ministerstwo rozwoju regionalnego i budownictwa Ukrainy na polecenie Gabinetu Ministrów Ukrainy, współpraca transgraniczna określona jest jako jeden ze składowych elementów polityki państwowej w dziedzinie rozwoju regionalnego. Trzeba zaznaczyć, że 19 regionów Ukrainy z 25 to regiony przygraniczne. Ich obszar obejmuje blisko 77% całego terytorium państwa. Na terytorium Ukrainy obecnie funkcjonuje siedem euroregionów: „Bug” (Ukraina, Polska, Białoruś), Euroregion Karpacki (Ukraina, Polska, Słowacja, Węgry, Rumunia), „Dolny Dunaj” (Ukraina, Mołdawia, Rumunia), „Górny Prut” (Ukraina, Mołdawia, Rumunia), „Dniepr” (Ukraina, Rosja, Białoruś), „Jarosławna” (Ukraina, Rosja) i „Słoborzanszczina” (Ukraina, Rosja).

Europa cechuje się różnorodnością kultur, z ich specyfiką regionalną, narodową i międzynarodową. Występowanie 60 różnych języków to tylko jeden ze wskaźników tej różnorodności. Kulturalna odmiennosc przejawia się w różnorodnych językach, muzyce, malarstwie, architekturze i tym podobnych, a także w gospodarce, budownictwie, w formach odpoczynku i przemieszczania się, mentalności ludności. Te kultury formułują się w znacznej mierze ze względu na różnorodność terytoriów, miast i sposobów rozsiedlenia ludności, jak to ma miejsce w Europie. Taka różnorodność przedstawia potencjał bezcenny dla stabilnego rozwoju przestrzennego. Polityka Rady Europy skierowana jest na

zachowanie różnorodności kulturalnej i stara się stworzyć warunki, w których współczesne formy rozwoju społecznego, ekonomicznego i technicznego nie będą niwelować różnorodności kulturalnej. W europejskiej terytorialnej konwencji Rady Europy zaznacza się że „strony Konwencji muszą zachęcać do współpracy transgranicznej na poziomach miejscowych i regionalnych, i wszędzie, gdzie to konieczne, opracowywać i realizować wspólne programy terytorialne”. Główne zasady polityki trwałego planowania przestrzennego Europy są skierowane na osiągnięcie jedności terytorialnej przez zrównoważony rozwój społeczny i ekonomiczny regionów i podwyższenie ich konkurencyjności.

Ukraina również wnosi istotny wkład w rozwój sieci regionów określonych przez model do spraw rozwoju przestrzennego CEMAT. Uwaga ta dotyczy przede wszystkim euroregionu „Dniepr” i regionu transgranicznego basenu rzeki Tysa, gdzie już wdrażane są zasady zarządzania trwałym rozwojem przestrzennym europejskiego kontynentu.

ANALIZA OPINII EKSPERTÓW W ZAKRESIE PROBLEMÓW WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ

Jak ludność obwodu lwowskiego postrzega perspektywy rozwoju współpracy transgranicznej? Czego mieszkańcy oczekują od współpracy transgranicznej, wstąpienia Ukrainy do Unii Europejskiej? To tylko niewielka część pytań, postawionych grupie ekspertów przez studentów studiów magisterskich Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Iwana Franki w marcu 2011 roku. Badania pod kierunkiem autorki artykułu przeprowadzono na grupie 180 ekspertów we Lwowie. Metodą pozyskania informacji był sformalizowany wywiad z ekspertami według miejsca pracy respondenta. Dobór respondentów był celowy, z wykorzystaniem metody „kuli śnieżnej”. Ekspertów dobierano na podstawie specjalizacji i pozycji zawodowej, w układzie: kierownik w sferze publicznej i prywatnej, urzędnik państwowy poziomu regionalnego, deputowany lwowskiej obwodowej i miejskiej rady, naukowiec w dziedzinie gospodarki i stosunków międzynarodowych, wykładowca szkoły wyższej ze stopniem naukowym doktora nauk ekonomicznych, geograficznych, socjologicznych lub prawnych.

Na podstawie badania ekspertów przeanalizowano główne problemy rozwoju współpracy transgranicznej w Ukrainie [Shcherba, 2007, s. 82; Shcherba, 2008, s. 162; Shcherba, 2008, s. 41; Shcherba, 2010, s. 455].

Wskutek badania ujawniono, że eksperci za najważniejszych partnerów Ukrainy wśród krajów – sąsiadów uważają Polskę i Rosję. Te dwa kraje znacznie wyprzedzają inne i zajmują pierwsze oraz drugie miejsce według wskazań ekspertów. Przy czym w 7-stopniowej skali średnie znaczenie Polski to 1,45, a Rosji – 1,95, czyli Polskę na pierwszej pozycji wskazała większość ekspertów (tabela 1).

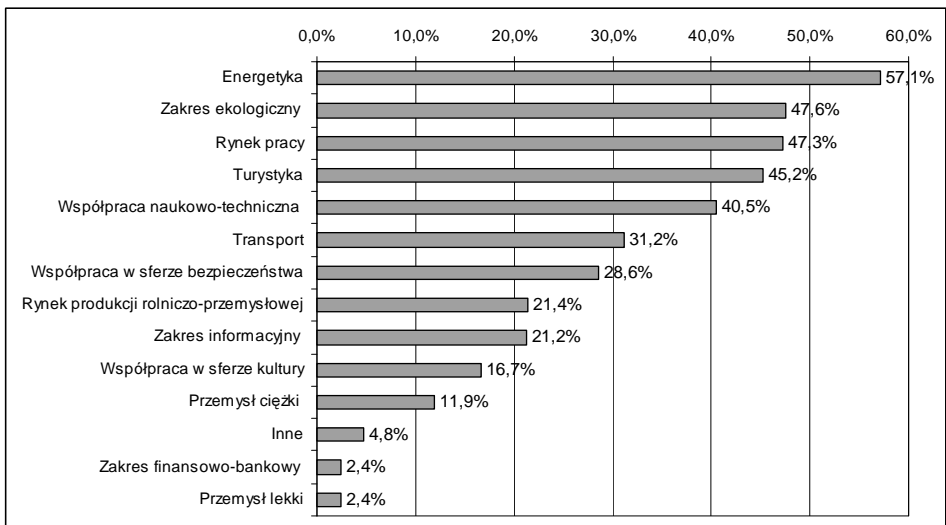
Inne kraje, według opinii ekspertów mają drugorzędne znaczenie dla interesów Ukrainy. Ich średnie znaczenie charakteryzuje się niewielką wzajemną rozbieżnością i kraje te znacznie odstają od pierwszej dwójki. Zajmują one pozycje w następującym układzie: 3. miejsce – Węgry, 4. miejsce – Słowacja, 5. miejsce – Rumunia, 6. miejsce – Mołdawia, 7. miejsce – Białoruś. Ranking ten nie ma charakteru bezwarunkowego, ponieważ różnica średnich znaczeń jest znikoma.

Tabela 1. Znaczenie krajów – sąsiadów dla interesów Ukrainy (7-stopniowa skala)

Kraj	Średnie	Pozycja najwyższa	Pozycja najniższa	Różnica pozycji
Polska	1,45	1	2	1
Rosja	1,95	1	7	6
Węgry	4,05	2	7	5
Słowacja	4,55	3	7	4
Rumunia	4,98	3	7	4
Mołdawia	5,45	2	7	5
Białoruś	5,58	3	7	4

* Ekspertom zaproponowano przypisanie rang poszczególnym krajom w skali od 1 do 7 według ich znaczenia dla interesów Ukrainy.

Źródło: opracowanie własne.

* Eksperti mogli wskazać nie więcej niż cztery warianty odpowiedzi.

Rysunek 1. Priorytetowe kierunki współpracy Ukrainy z krajami sąsiednimi

Źródło: opracowanie własne.

Ważnym zadaniem było również określenie, które kierunki współpracy z państwami bezpośrednio graniczącymi z Ukrainą są pierwszoplanowe, na które dziedziny współcześnie należy koniecznie zwracać najczęściej uwagi. Za priorytetowe kierunki współpracy z krajami – sąsiadami eksperci uważają branżę energetyczną (57,1%), obszar ekologiczny (47,6%), rynek pracy (47,3%), turystykę (45,2%), współpracę naukowo-techniczną (40,5%). Ważnymi, w opinii ekspertów, są również współpraca w zakresie transportu (31,2%), w zakresie bezpieczeństwa (28,6%), na rynku produkcji rolniczo-przemysłowej (21,4%), w zakresie informacyjnym (21,2%). Mniej ważna jest współpraca w sferze kultury, przemysłu ciężkiego i lekkiego oraz w zakresie finansowo-bankowym. 4,8% ekspertów nie wskazało czterech priorytetowych kierunków współpracy, ponieważ, w ich opinii, wszystkie kierunki są dosyć ważne (rysunek 1).

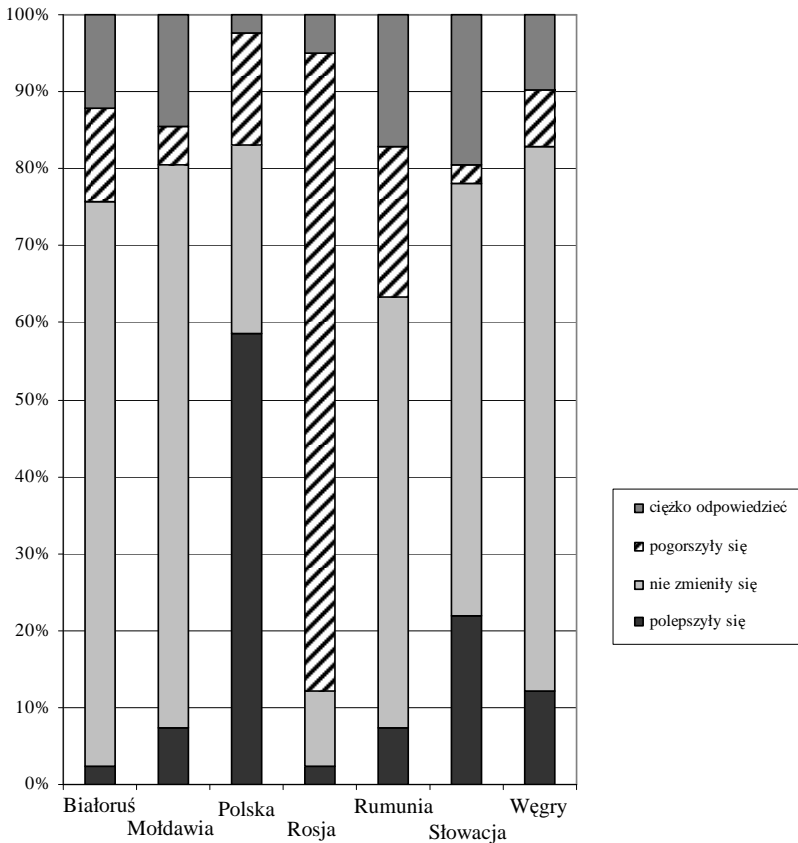

* Eksperti mogli wskazać nie więcej niż trzy warianty odpowiedzi.

Rysunek 2. Przeszkody współpracy Ukrainy z sąsiednimi krajami

Źródło: opracowanie własne.

Na drodze do efektywnej współpracy transgranicznej Ukrainy stoi szereg przeszkód. Główne problemy Ukrainy na tej drodze są związane z sytuacją wewnętrzną – ze sprzecznością i powolnością przekształceń społeczno-ekonomicznych i polityczno-administracyjnych. Potwierdzają to wyniki badania ekspertów. I tak, 69% ekspertów uważa, że przeszkodą we współpracy Ukrainy z krajami – sąsiadami jest niestabilna sytuacja w kraju, 57,1% – wysoki poziom korupcji, 42,9% – niekonsekwentność stanowiska władzy ukraińskiej w polityce zewnętrznej. Do głównych przeszkód współpracy eksperci zaliczyli również niski poziom uprawnień społeczności terytorialnych we wzajemnych stosunkach transgranicznych, niedostateczne zabezpieczenie prawne w sferze współpracy transgranicznej i niedostateczny poziom rozwoju gospodarczego Ukrainy (rysunek 2).

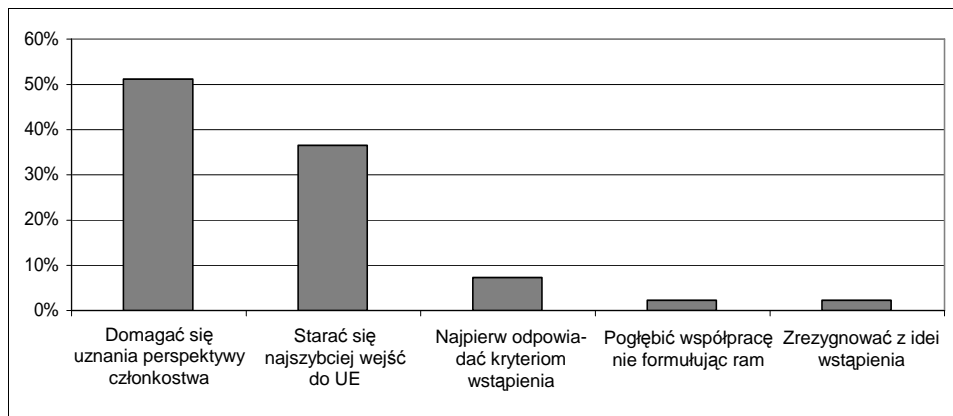
Rysunek 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Jak zmieniły się stosunki Ukrainy z krajami sąsiednimi w przeciągu ostatniego roku?”

Źródło: opracowanie własne.

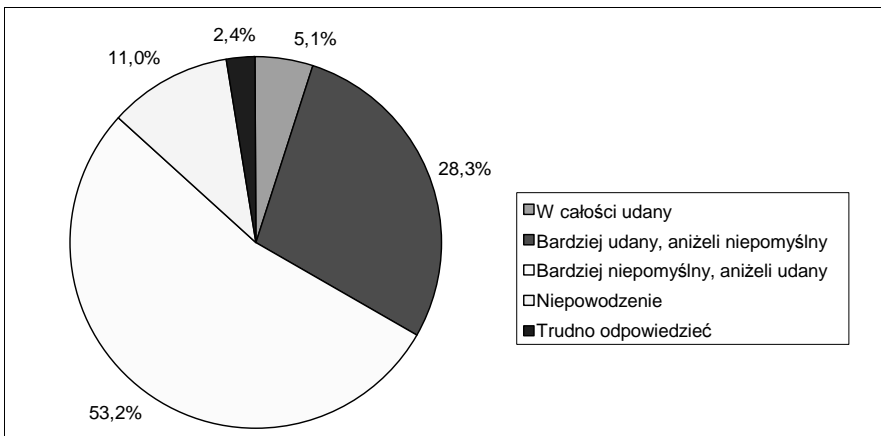
Oceniając, jak zmieniły się stosunki Ukrainy z krajami – sąsiadami w przebiegu ostatniego roku, eksperci skłonni są uważać, że stosunki z Polską polepszyły się, z Rosją – pogorszyły się, z Białorusią, Mołdawią, Rumunią, Słowacją i Węgrami – nie zmieniły się (rysunek 3). Ciekawe jest również to, że ekspertom było łatwiej wyrazić opinię w odniesieniu do zmiany stosunków z Polską i Rosją, a wariant „trudno odpowiedzieć” częściej pojawiał się przy określeniu zmiany stosunków z Białorusią, Mołdawią, Rumunią, Słowacją i Węgrami. Można to wyjaśnić tym, że Rosję i Polskę eksperci wskazali jako głównych partnerów Ukrainy i nagłośnienie stosunków właśnie z tymi krajami jest szersze i wywołuje większe zainteresowanie.

Znikoma liczba ekspertów wskazała, że stosunki Ukrainy z krajami CIS – Białorusią i Mołdawią polepszyły się. W stosunku do Rumunii, Słowacji i Węgier ten odsetek jest trochę większy. Można więc powiedzieć, że stosunki Ukrainy z partnerami zachodnimi – członkami UE mają tendencję do polepszenia, ze wschodnim partnerem – Rosją – pogarszają się, a z innymi krajami CIS pozostają relatywnie stabilne.

Określając priorytetowy kierunek współpracy dla Ukrainy eksperci prawie przez aklamację uznali za taką integrację europejską. Odnośnie do sposobu, w jaki Ukraina powinna budować swoją strategię względem UE, ponad połowa ekspertów (51,2%) uważa, że zadaniem pierwszoplanowym jest uznanie perspektywy członkostwa. 36,6% ekspertów uważa, że konieczne jest jak najszybsze wejście do UE. 7,3% ekspertów jest przekonanych, że Ukraina najpierw musi spełniać kryteria członkostwa, w szczególności uregulować życie polityczne i gospodarcze, a potem na równych prawach wejść do UE.

Rysunek 4. Strategia Ukrainy odnośnie do wstąpienia do UE

Rysunek. 5. Pomyślność kursu eurointegracji Ukrainy

Źródło: opracowanie własne.

Wyrażono również zdanie, że koniecznie należy pogłębiać współpracę z UE nie formułując ram, czyli pozostawać w stosunku do UE w statusie sąsiedztwa (2,5%). Za odrzuceniem akcesji do UE wypowiedziało się 2,4% ekspertów (rysunek 4). Większość ekspertów uważa więc, że w perspektywie Ukraina musi zostać członkiem UE, lecz pozostają pewne kontrowersje co do tego, czy akcesja ta musi być bezzwłoczna czy stopniowa.

Ekspertom również zaproponowano ocenę pomyślności kursu eurointegracji Ukrainy. Wyniki oceny są dosyć krytyczne. Większość ekspertów uważa, że kurs eurointegracji Ukrainy jest raczej niepomyślny niż udany (53,2%), 11% wskazało na jego niepowodzenie. Za raczej udany niż niepomyślny kurs eurointegracji uważa 28,3% ekspertów, w pełni udany – tylko 5,1%. 2,4% ekspertów wybrało wariant „trudno odpowiedzieć” (rysunek 5). Jak widać, na razie istnieją poważne problemy z realizacją polityki zewnętrznej Ukrainy i idea wyboru europejskiego może pozostawać jedynie hasłem w przemówieniach i wystąpieniach urzędników.

WNIOSKI

Analiza wyników badania świadczy o tym, że istnieją obecnie pewne problemy rozwoju współpracy transgranicznej na Ukrainie. Właśnie na te problemy warto zwrócić uwagę dla osiągnięcia maksymalnej efektywności współpracy transgranicznej.

W celu wsparcia i rozwoju współpracy transgranicznej jako instrumentu innowacyjnego w realizacji państwowej polityki regionalnej zasadne jest przedstawienie następujących propozycji:

1. Należy zakończyć proces przygotowania do ratyfikacji przez Ukrainę trzeciego protokołu dodatkowego do Konwencji Europejskiej o współpracy transgranicznej między władzami lub społecznościami terytorialnymi w celu stworzenia wspólnych (zunifikowanych) ram prawnych dla stworzenia i funkcjonowania euroregionów.
2. Konieczny jest rozwój ustawodawstwa krajowego w zakresie współpracy transgranicznej oparty na zasadach pomocniczości i partnerstwa publiczno-prywatnego (w szczególności w kontekście realizacji reformy samorządu lokalnego na Ukrainie).
3. W celu zabezpieczenia wsparcia ze strony państwa dla rozwoju współpracy transgranicznej należy wprowadzić subwencję z budżetu państwowego do budżetów lokalnych na wsparcie projektów współpracy transgranicznej.
4. Należy zakończyć proces tworzenia euroregionów wzdłuż całej granicy państwowej Ukrainy i praktycznie wspomóc wzmocnienie ich zdolności instytucjonalnej, w szczególności w zakresie realizacji projektów i programów współpracy transgranicznej.
5. Konieczne jest określenie możliwości bardziej kompleksowego wsparcia informacyjnego i doradczo-metodologicznego rozwoju współpracy transgranicznej, w szczególności przez wprowadzenie nowych technologii informacyjnych we współpracy transgranicznej.
6. Należy przedłużyć współpracę z Radą Europy, UE, grupą europejskich regionów przygranicznych, innymi organizacjami europejskimi, które zajmują się problemami współpracy transgranicznej, w celu zapewnienia integracji regionów ukraińskich z obszarem ogólnoeuropejskim, zidentyfikować i wprowadzić najlepsze praktyki europejskie w zakresie współpracy transgranicznej.
7. Konieczne jest wdrożenie całego kompleksu środków w zakresie informowania podmiotów współpracy transgranicznej, szerokiej grupy obywateli Ukrainy o głównych priorytetach polityki państwowej w zakresie współpracy transgranicznej, środkach ich realizacji, a także popularyzacja najlepszych praktyk europejskich i ukraińskich w zakresie współpracy transgranicznej.
8. Niezbędne jest stworzenie i rozwój ogólnonarodowej bazy danych do spraw rozwoju współpracy transgranicznej.
9. W ramach realizacji polityki państwowej współpracy transgranicznej i rozwoju euroregionów należy wprowadzać standardy dobrego zarządzania na poziomie lokalnym i regionalnym, formować instytucje społeczeństwa obywatelskiego, rozwijać demokrację w obszarach transgranicznych przy współudziale regionów Ukrainy.
10. Do form realizacji możliwości aktywizacji centrów współpracy transgranicznej trzeba odnieść przeprowadzanie wspólnych badań naukowych, wymianę studentów i nauczycieli, organizację konferencji, forów dyskusyjnych, przedsięwzięć kulturalno-oświatowych i tym podobne.

LITERATURA

- Gołowacha J., Gorbachyk A., 2010, *Tendencje zmian społecznych w Ukrainie i Europie: według wyników „Europejskiego badania społecznego” 2005–2007–2009*, Instytut socjologii NAN Ukrainy, Kijów.
- Granice i pogranicza nowej Unii Europejskiej. Z badań regionalnych, etnicznych i lokalnych*, 2005, red. M. Malikowski, D. Wojakowski, Nomos, Kraków.
- Jewtuch W.B., 2010, *Współdziałanie Ukrainy z strukturami Europejskimi i transatlantyckimi w kontekście identyczności*, Międzynarodowe forum naukowe: socjologia, psychologia, pedagogika, zarządzanie [Prace Naukowe], Wyd. 3. Wydawnictwo Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. M.P. Dragomanowa, Kijów.
- Mikula N.A., Tolkovanov V.V., 2010, *Raport Krajowy „Stan współczesny i perspektywy rozwoju współpracy transgranicznej w Ukrainie”* (przepisy główne projektu), Regionalna ekonomika, Lwów, nr 3.
- Mychasiuk I.R., Fedyszyn S., 2011, *Współpraca transgraniczna w warunkach globalizacji [monografia]*, Lwowski Uniwersytet Narodowy im. I. Franki, Ukraińskie technologie, Lwów.
- Perspektywy przygranicznej współpracy polsko-ukraińskiej w świetle członkostwa Polski w Unii Europejskiej*, 2003, J. Andreasik, B. Kawałko, E. Kawecka-Wyrzykowska, J. Szlachta, Zamość.
- Pogranicze z Niemcami a inne pogranicza Polski*, red. Z. Kurcza, Wrocław, 1999.
- Shcherba H.I., 2010, *Polityka regionalna a współpraca transgraniczna w kontekście integracji Ukrainy z europejskim obszarem społecznym [w:] Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Spójność społeczno-ekonomiczna a modernizacja gospodarki*, z. nr 16, red. M.G. Woźniak, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Shcherba H.I., 2007, *Badania socjologiczne rozwoju ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej [w:] Problemy aktualne socjologii, psychologii, pedagogiki* [Prace Naukowe], Kijowski Uniwersytet Narodowy imienia T. Szewczenka, Feniks, Kijów, Wyd. 8.
- Shcherba H.I., 2008, *Problemy współczesne współpracy transgranicznej Ukrainy i Polski w świetle badań socjologicznych [w:] Spójność społeczno-ekonomiczna w kontekście modernizacji regionów transgranicznych*, red. M.G. Woźniak, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Shcherba H.I., 2008, *Rola euroregionów i współpracy transgranicznej w funkcjonowaniu obszaru społecznego w Europie*, Socium ukraiński, nr 3(26).

Streszczenie

Artykuł poświęcony jest badaniu rozwoju współpracy transgranicznej Ukrainy w kontekście funkcjonowania przestrzeni społecznej w Europie. Zaprezentowano wyniki badania socjologicznego, dotyczącego priorytetowych kierunków rozwoju współpracy transgranicznej z krajami sąsiedzkimi oraz oczekiwań obywateli związanych z członkostwem Ukrainy w Unii Europejskiej.

Transborder Cooperation in the Conditions of Eurointegration of Ukraine and Poland

Summary

The article is focused on research of development of transborder cooperation of Ukraine in the context of functioning of network social space in Europe. There are presented results of expert social research in relation to priority directions of development of transborder cooperation with countries-neighbours, expectations of citizens concerning membership of Ukraine to European Union.